

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejeman za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejeman za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četirispodne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. — Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Volitev slovenskega poslanca na Goriškem.

Z Goriškega 5. sept. [Izv. dop.]

Ne li, dragi Kranjci, bratje nam Primorcem po krvi in po sorodnjih težnjah, ali bi se nam ne čudili vi po vsej pravici, če nas najdete zopet razcepljene in trmaste pri prihodnjem volitvi našega državnega poslanca? In vendar — Bogu bodi potoženo, vse kaže uže zdaj, da se ta bolezen zopet povrača na nas! Prosim Vas torej, preč. g. urednik, da sprejmete ta dopis v „Slovenski Narod“, ki néma družega namena nego tega, da se izvrši volitev v pravi blagor in čast naroda, pa tudi brez nesrečnega pipanja, ki služi na veselje prežečemu tujcu. Mari je za nas lepo, da se tujec za našim hrbtom smeje in nam celo očitno politično nezrelost očita? Vselej je res, da kjer se dva prepirata, smeje se tretji: duobus litigantibus tertius gaudet — samo da ta „tertius“ bi ne imel o tem druge koristi, ko da bi se za nami in na našo nesrečno brado prav robato rogal. Skrhajmo torej tujcu škodoželj-nežu, ki seje ko vróg v evangeliji uže ljuliko mej našo pšenico, tako veselje, ter izvolimo si v slogi in v še večjo korist onega možaka za državnega poslanca, za katerega se je uže velika množica volilcev odličnih iz vseh krajev te dežele ustno in pismeno izrekla. Ta množica se je izrekla z očitno in posebno zaupno stjo zá-se in v imenu sovaščanov in prav odločno, naj se izvoli za državnega poslanca: g. dr. Josip Tonkli, odvetnik v Gorici, vitez Franc Jožefovega reda, namestnik deželnega glavarja poknežene grofije Goriške in Gradiškanske itd. . . .

Vsi ti volilci z ogromno večino, siti malenkostnega strankarstva in nepotrebnih razdražeb, vedo prav dobro, koga si izbirajo. „Soča“ to posebe povdarja, mej drugim rekoč: „Srečni se čutimo, da se po zgornjih poročilih nagibamo na jedno stran. Bog jim daj jed inost, ki se sama v njih vzbuja. Čas je, da se rodoljubi povzdignejo in na vso moč delujejo, da bi druge pokrajine slovenske gledale zopet z zaupanjem in s ponosom na Goriško, ki je še pred desetimi leti slovelo kot najdelavnejša in najzavestnejša slovenska pokrajina.“ —

Nova doba v avstrijskej monarhiji se je začela z odprtjem avstrijskega državnega zbora 22. maja 1867. Posebno v tem, pa tudi v 17 deželnih zborih, ki so se bili sklicali leto pozneje, to je 22. avgusta 1868, koliko govorniških moči se je poskusilo v naslonu na ustavo, ki jo je presvitli cesar zagotovil po blagem geslu: dajmo narodom, kar je narodovega! Tu zagovarjanje, tam upor. Vsakemu je torej znano, da mora biti državni poslanec zgovornega in neustrašljivega jezika, zraven pa tudi naroden in učen. Naj bo kandidat ta ali óni, ne moremo ga smatrati še narodnega zato, ako ob času kandidature vpije: „čujte, jaz sem narodnjak!“ Da je to res, tega smo se morali uže mi poprej prepričati po njegovih delih. Tega volilcem praviti, še nij treba, ker ga morajo uže prej poznati, da je goreč, pogumen in ravnosrčen narodnjak. Mi potrebu jemo tedaj državnega poslanca, o katerem vemo, da je uže kaj za nas storil, in zmirom na našej strani stal, in da ima pogumno srce, zmožnost in vso voljo zastopati nas v državnem zboru.

Gledé uže izkazanega domoljubja in vne-

tosti za svoj narod ne more se z dr. Tonklijem noben sedanji kandidat meriti, kakor tudi ne glede parlamentarične sposobnosti. Dr. Tonkli je dokazal kot ud dež. šolskega svetovalstva, še več pa kot ud dež. zbora, svojo zgovornost, nadrobno znanje vseh todišnjih zadev in potreb, in svoje moštvo.

Tacih zastopnikov nam je ravno treba, da kadar mora biti, možko zinejo in se ne zbojé, naj zoperni veter tod ali ondot piše.

Ker je dr. Tonkli neodvisen, smel je v svojem programu, reči, „da je dolžnost prihodnjega državnega poslanca, podpirati prijazno, odreči pa podporo zoprnemu ministerstvu.“

Zato upamo, da bodo 27. septembra vsi volilci pustivši morda privatne obzire, v blagor domovini in v spričevalo politične zrelosti izbrali jednoglasno za državnega poslanca: g. dr. J. Tonklia, odvetnika v Gorici.

Vendar je menda uže tudi za goriške Slovence spet enkrat čas, da tudi oni pokažejo, da vedó, kaj je politična in narodna disciplina, katere se zadnja leta tako lepó in uzorito držé Slovenci na Kranjskem in Štajerskem! Ali se bode le pri nas vršila grda in politično škodljiva beseda: če greš ti na levo, grem jaz na desno! Bodimo složni in disciplinirani v narodnej borbi, ker les tem bomo vladi in protivnikom našega slovenskega naroda imponirali, ne pa z nemodro razcepljenostjo!

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 7. septembra.

Več galiških mest, skozi katere nij šel cesar, je bilo njemu na čast v soboto razsvitljenih. V Sadovi-Višnji je cesar v pone-

Listek.

Na Vrazovem domi pri odkritju spomenične ploče

dné 8. septembra 1880.

Oj krasan si krasan
ti moj zavičaj! . . .
Ovdé je gaj, gdé te
Lada prigrčila;
Gdé si se u kolo
uhvatlo Vila'.

STANKO VRAZ.

Pozdravljam te, oj hiša veličastna!
Bliščéči med goricami labud,
Ki strehe si prostirala perut
Nad pévčevo zibéljo, kot oblastna
Postojna, ród čuváje, ko je slastna
Detinstva sanja mu pojila čud:
Prišli smo k tebi, vzvišeno svetišče,
Slavit otročjih iger mu tvoríšče.

V naročji tvojem prvi je obsijal
Svetóvne luči ga nebeski zór,
In sladkih pesnij nevsahljiv izvór

Iz máterinih se mu prs je zljjal
V sreč, pred nežnim duhom se razvijal
Pravljic mu tajnih čarovit prizór,
Ki v prsih vnel mu žar je hrepenénja
V cvetoči vrt človeškega življenja.

Zamáknen zrl je tú z višave jasne
Na dragi svoj slovenski zavičaj —
Goríc prisójnih blagoslovljen raj,
Kjer deklice kot Vile vitkostasne
Prepévale so pesni miloglasne
In v hladno-senčni ga zvalóse gaj,
Kjer kakor iz cvetlice medú čebela
Ljubezni se mu duša je navzela.

In bujno, kakor če z višín zastije
V spomladi solnce rajskomil pogled
Na zemljo, zimski se otaje led —
Iz prs mladéniču se zdaj razljuje
Srebrno-čisti vrelec poezije . . .
A glej! v ljubezenski razkošja med
Raz lice domovini solza kane —
Proséči nje pogled srce mu gane.

Saj golobica krotka, potrpljiva
Najmlájša matere je Slave hčl —
Slovenija in v nedrih jej ne tli

Željá prešrnih iskra nevgasljiva:
Pohleven ród pod njenim žezlom biva,
Življenja svojega se veseli
Kot slavec v lipe senčatem zavetji,
Utáplja tuge svoje v sladkem petji.

Vendár, nad mlado lipo razprostira
Ošábno krila star mogočen hrást,
Telesa nežnega razvoj in rást
Tlačitelj kruti zlobno jej ovira:
V njegóvi mračni sencí vela hira,
Pretí pogína tožna jej propast;
In ptíc veselih zbégano krdelo
Raz véj samotnih je na — hrast vzletelo.

Kot rezek méč tú pesniku prosune
Sreč bolestni domovine jád,
Vzbudi se duh njegóv, čvrst sókol mlád,
Iz prs mu gñjeva sveti plamen bune:
Vznešen udarja v lire zlate strune,
In kakor niz péčine vodopád,
Ko sužnjesti razklénil je okóve —
Šumele burno pesni so njegove.

A tibi žerovinski krog dobrave
Budítelju iz štájarskih goríc,
Odzíval nij proróški jarni klíc,

deljek bil navzočen pri velikih vojaških manevrih, kjer je bil do 6. ure na večer, potem pa se je vrnil nazaj v Križovice. Cesar je bil povsod navdušeno pozdravljen, kar ga je jako veselilo in je dejal okrajnemu glavarju Križovskemu: „Povedite prebivalstvu, da sem mu hvaležen za sprejem, kateri mi je pripravilo.“

Moravski državni poslanec dr. Kusy je minolo nedeljo sklical v Brnu shod čeških staršev. Teh je prišlo nad 200 in so sklenili soglasno sledečo resolucijo: „Navzočni češki očetje in matere vidijo potrebo, da se v Brnu takoj osnujejo samostalne češke ljudske šole ter pričakujejo gotovo od zdanje vlade, da bode poduk v materinščini, katerega jedino koristnim pripoznavajo vsi pedagogi, podpirala ne samo v tem slučaju, nego v obče, da se vendar uže izpolne naše v zakonu opravičeno zahtevanje, da se stori pravica in odstrani velika krivica, katero smo imeli doslej trpeti.“

Vnanje države.

O **bolgarskem** gibanju poroča dopisnik v angleške „Daily News“ iz Filipoplja, da Rusi utrjujejo balkanske klance ali soteske, ter da so na potu iz Odese kanoni in streliivo, ki se bodo na vshodnje-rumelijskej obali izkrcali.

Iz **Aten** se poroča, da dobi admiral Sahini poveljništvo nad grškim brodom. Vlada je za armado vse konje in mule rekvirirala.

Gladstone je v dan 5. t. m. v angleškej spodnjeji zbornici dve važni stvari izjavil. O evropskem koncertu je rekel, da je to najdragocenejša orodje v velikih mejnarodnih vprašanjih, dokler je njega načelo nesebično. Previdno in diskretno bode angleška vlada postopala, dokler koli jej je mogoče spoznamno z evropskimi vlastmi. O Turškej je rekel Gladstone, da se mora ona ukloniti ter mora uvesti reforme v turških provincijah. Samo pod temi pogoji je angleška vlada za nedotakljivost Turčije. Ako se bode pa ta branila ustreči zahtevam evropskih vlastij, potem bi Turčija sama morala skrbeti za nedotakljivost svoje države.

O zmagi **Argandabskej** so vse angleške novine polne veselja. „Times“ piše, da bode zmaga Robertsova zbrisala v Afganistanu ves slab vtis, katerega je zapustilo pobitje Burrowsa. Nadalje slavé vojake pod generalom Robertsom ter nadaljujejo: „Z gotovostjo smemo računati na to, da general Roberts si brzo okoristi svojo zmago. Vendar nas to ne briga, kam da je pobegnil Ayub kan, ali v Herat, kamor naj bi mi šli za njim, kakor nekateri svetujejo, ali v severni Afganistan, od koder smo ravno prišli. Nemogoče nij, da se je Ayubova armada čisto razdružila, kakor je to uže običaj afganistanskih armad, ki so bile tepene. Kaj bi nam koristilo potem, če gremo za njimi.“

Dopisi.

Iz Kámenika 5. sept. [Izv. dopis.] Omenili ste uže sami dopisa v „Triester Zeitung“ od 3. septembra iz Ljubljane (tudi v

In — žalosten otšel je preko Drave
Tija na solčni breg šumeče Save,
Kjer prostih vzprime petje ga Modric —
V cvetočem périvoji ga miléje
Vonjav spomládnh sladki dih obvéje.

Veselo, kot skorjanec nad livade
Ko zora na iztoki zažari,
V raj pésníštva mu prosti duh vzletí,
Kjer blažene prošnejo ga nade,
Da bede témni zástor skóro pade,
Pod katerim ród po luči koprni —
Da brate mile sloge vez óvije
In zlati zór slobóde jim zasíje. . . .

In — v širem krogi zbrani, glej, stojimo
Hrvatje in Slovenci v složen zbor
Okólo tebe, veličástni dvor,
Da pevcu v spomenik te posvetímo,
Kot bratje v trdno zvezo se združímo,
Ki delom je njegovim bila vzor:
Nad nami Vrazov duh prostira krila —
Nas žerovinska blagoslavíja Vila! —

Vatroslav Holz.

„N. Fr. Pr.“ od sobote je bil podoben. Ur.), kjer se nekdo širokousti, kako je baje deželni šolski svet kranjski g. deželnega predsednika Winklerja preglasoval o priliki ponovljenega sklepanja o razpisu učiteljskih služeb na deških šolah v Kámeniku. Dopisnik trdi mej drugimi rečmi, da je deželni šolski svet zavrgel prošnjo občine Kámeniške ter sklenil en ukor (eine rüge) izreči županu zaradi nedostojnega pisanja; dalje, da so bili Kámeničanje popolnoma izven sebe, ko so zaslišali, da je njihova prošnja v Ljubljani zavržena in da se bo občinski odbor po nasvetu g. viteza Schneida obrnil v tej zadevi na Nj. Veličanstvo, in da je g. Winkler o priliki svoje navzočnosti v Kámeniku izrazil zagotovilo, da bodo gg. frančiškani ostali na svojih učiteljskih mestih. Koliko je na vsem tem resnice, naj se razvidi iz naslednjega: Ko se je čitalo v uradnem listu, da so službe učiteljev na deškejšoli v Kámeniku razpisane, je bilo vse jedino v misli, da se namerava s tem dejanjem po imenovanju Zimovcev nemškutarska propaganda oživiti. Vsi smo prepričani, da se značajnim, akoravno spretnim učiteljem nobena izpraznenih služeb podelila ne bi, da se bode gledalo jedino na politično nemško kimovstvo dozdanjim po vetrnjaštvu do vrhunca nezaslužene stopnje došedšim nemškutarskim šefom, nego na sposobnost, nrvnost in značajnost. Ko bi mi ne bili tega prepričani, in bi le misliti mogli, da to naše domnevanje nij opravičeno, ne bi se protivili toliko, saj vendar ne gre gg. patrom frančiškonom za kruh in bi brez bornih 50 gold. letne remuneracije tudi živeli! Ti obziri so napotili občinski odbor k sklepu, da se vložijo peticija na deželni šolski svet, naj bi revociral svoj sklep glede razpisa učiteljskih služeb ali vsaj izvršenje tega sklepa odložil na nedoločen čas.

V tej prošnji je bila nemškutarskej večini deželnega šolskega sveta prava namera njegovega sklepa naravnost vržena v lice, in ravno to je to gospódo tako hudo zbolelo, da je kakor še le iz „Triester Zeitung“ (torej dopis izvira od kod?) izvemo, sklenila dati županstvu ukor, ali kakor ti gospodje rajši rekajo „eine rüge“! Ne vem ali je to samo dopisnikova želja, ali so v istini mislili karati župana; vsakako bi bilo koristno premisliti poprej, ali si more nemškutarski deželni šolski svet prisojati vrhovno oblast nad našim županom, in preudariti, da „rüge“ proti avtonomnej oblasti nijso tako dober kup, kakor proti kacemu podložnemu učitelju.

„Triester Zeitung“ pripoveduje, kako je bil občinski odbor popolnem obupan in prestrašen, ko je izvedel, da se je njegova prošnja zavržla od deželnega šolskega sveta. Škoda, da vse to nij nič res, da bi moral dopisnik kazati na naše od strahu obledene in propadene obraze. Do denašnjega dné nij nam prišla še nobena rešitev vložene prošnje in naznanjene „rüge“ še tudi nij.

V teh silnih stiskah naših nas je našel g. Schneid, ter nasvetoval občinskemu odboru, naj vložijo prošnjo v tej stvari na Nj. Veličanstvo, pravi „Triester Zeitung“. Kakor pisano, tako zlagano. Občinski odbor nij nobene prošnje odposlal na cesarja, ampak odposlali so jo prebivalci sami, ali ne takrat še le ko je odbor uže prestrašen bil, ampak isti dan, kakor občinski odbor svojo vlogo na deželni šolski svet.

Dopisnik omenja še obljube g. deželnega predsednika Winklerja, katero nam je baje storil za časa svojega bivanja v Kámeniku, da

bodo patri še ostali na svojih dozdanjih mestih. S tem bi radi kompromitirali g. deželnega predsednika, češ, da nij mogel izpolniti svoje obljube. Mi tukaj od take obljube nič ne vemo in dopisnik mora imeti jako dolga ušesa, da nekaj iz Kámenika v Ljubljano sliši, kar še tukaj slišati nij bilo.

Toliko v poduk dopisniku „Triester Zeitung“ od obupanega in prestrašenega občinskega odbora in Kámeničanov.

Iz Gorice 6. septembra. [Izviren dop.] Zadnja „Soča“ je bila konfiscirana zavoljo članka „Nij naš mož“. V tem članku se je govorilo o c. kr. namestniku za Primorje, g. de Pretisu v Trstu. Razjasnjevalo se je z navedenimi fakti, kakovo je njegovo stališče nasproti Slovincem in nasproti „irredenti“. Jaz sem članek slučajno čital in moram reči, da je čisto mirno pisan, vse drugače nego svobodno in nekonfiscirano pišejo o kranjskem c. kr. namestniku časniki à la „Triester Ztg.“, „W. Allg. Ztg.“ in drugi. Ti nemški časniki smejo nekonfiscirani trositi laži o c. kr. višjih uradnikih, mi ne smemo v slovenskih novinah niti mirne resnične kritike priobčiti, katero moremo eventualno z dokazom resnice pred porotniki potrditi. (Ta dopis smo morali skrajšati, sicer nas bi osoda „Soče“ doletela. Ur.)

Z Notranjskega 6. sept. [Izv. dop.] Da se neumno-abotna trditev Haderlap-Aleševčeva, da nemamo Slovenci v trgovini slovenskih terminov, zavrže, pojasnujem s temi vrsticami toliko, da sem jaz sam uže več od nemškutarskega trgovca v Ljubljani po slovensko pisanih pisem čital. Zagotavljam Vas ob jednom, da je bila ta slovenščina mnogo bolje pisana, nego nam jo v svojih „Slovenčevih“ bedarijah podajeta Aleševc in Haderlap. — In kaj znači to? — Da na Kranjskem nij nemškutarije več, temuč korak za korakom pridobivamo tudi pri nemškutarskih trgovcih tal, kateri bodo nekega dne probujeni vstali kot pravi Slovenci, ne nemškutarji, katere bi jih, kakor se vidi, Haderlapova slaboumnost in Aleševčeva norost rada za take obdržala. — Ako bi trebalo dokazov imam jih pri rokah.

Naroden trgovec.

Iz Maribora 6. septembra. [Izviren dopis.] Kakor je bilo pričakovati, tako se je tudi zgodilo. Seidlov deficit je poravnán, pa ne od odstopivših odbornikov okrajnega zastopstva, ampak deloma od mestnih odbornikov Slovenj-Bistriškega mesta, deloma od okresnega poslopja lastnikov. Znano vam je, da je Seidl za dvomljive zasluge častni mešan Slovenske Bistrice, zato se je tudi tamošnji župan g. Formacher za svojega prijatelja in someščana prizadeval in vse žile napel, da bi denar skupaj spravil. Ker mu je ova namera v Mariboru v bivališču Seidlovem spodletela (dobro znamenje), usmilil se je odbor Slovenj-Bistriške mestne občine, ali prav za prav bal se je ustavoverne še večje sramote in rajši prevzel poroštvo preko 3000 gold., kojih je bistriški trgovec gosp. Stieger plačal. Preko 4000 gold. t. j. letnih 400 gld.!! je Seidl za upravljenje okresnega poslopja zahteval in okrajni zastopi kot pooblaščenec lastnikov okresnega poslopja so mu pritrdili! ali bolje rečeno gori navedeno svoto darovali! Lastniki so namreč vse občine ali okraji neke danjega mariborskega okresa. Seidl bi ináče najbrže moral ravno tako, kakor sodrug mu Brandstetter radi izneverjenja njemu zupanih novcev v preiskavo. Karati se mora, da je bilo v tem slučaju usmiljenje na nepravem mestu.

Rad bi vam še pisal od našega učiteljstva ali počakati hočem, da se stvar razbistri. Omeniti hočem samo, ako se stvar nam na korist ne reši, da vam hočem vse na tanko in drobno poročati, o delegatih, koja sta oba uda zloglasnega „Schulvereina“, o nezaupnici jima pripravljenej z nadpolovične večine podpisu, o velikanskem pritisku i. t. d. Kakor se v novejši blaženi dobi na učiteljstvo upliva in pritiska, tako se samo breznačajnost kultivira. Kar naše slovenske učitelje tudi hudo peče, je, da se iz Gradca ženstvo preveč protežira, tako da so skoro na vseh boljših mestih učiteljice.

V bližnjih Pekrah je hotel dunajski advokat dr. Reiser na svoje i nemškega „Schulvereina“ troške nemško učilnico ustanoviti, kar so pak hrabri slovenski kmetje zabranili.

Izpod Nanosa 2. septembra. [Izvirni dopis.] Prislovica pravi, da kogar nebo ljubi, tega tepe. Potem je kmetijski stan najbolj priljubljen v nebesih. Vsa narurna zlá, katera z nebes padajo, ubozega ratarja zadevajo. Nekatera zlá, ki ga tarejo, so pač taka, da se jim nikakor ubraniti ne dá, navzlic najboljši volji in borbi. A nahajajo se pa tudi taka, katerih je kmet največ ali pa vse kriv, da ga tepejo in teh poslednjih je dosta, gotovo preobilo, da bi jih vse našteval. Drugi stanovje, naj si uže bode obrtniški, rokodelski, trgovski itd., vsak predobro čuti, da se je treba vedno držati novih iznajdb, napredka ter s tem dalje korakati; vsak drug stan dobro vé, ka se dandanes brez napredka izhajati ne dá. Je li to pri našem kmetu? Žalibog da ne; kajti ta se le počasi, počasi napredka poprijemlje, ter le počasi zaupa novim a dobrim in koristnim iznajdbam.

Dosti je taci, ki so kos svojemu poslu; razumejo ga, kakor ga razumeti morejo; in vendar si opomoči ne morejo, kljubu največje ščedljivosti; sedanja velika plačila in stroški kmeta opovirajo. Da pa taki, ki so sovražniki napredka, naj si bodo še tako pridni in v še tako dobrem kraju, vedno bolj propadajo, to mi bode pač vsak čitatelj rad verjel. Izjema se za kmeta v tej zadevi nikaka ne dela; kmetijstvo, živinoreja, vinstvo in sadjereja v nekaterih krajih kar očevidno napredujejo, in ti kraji postajajo čedalje bolj nevarni onim, kjer prebivajo napredku sovražni posestniki. Konkurenca je sedaj kaj lehka; železnic je čedalje več, vozarina proti nekedarj jako nizka.

Pripoznati nam je, ka pri nas je umno kmetovanje in pa živinoreja še jako na slabih nogah. Mi smo za družimi napredujočimi kmetovalci in živinorejci jako zaostali. Mnogo je sicer taci, pridnih posestnikov, ki se trudijo in tudi mnogo žrtvujejo, da bi prišli do potrebnega zdanjega napredka, a velika je večina taci, ki menijo, da so v umnem kmetijstvu in v družih gospodarju ali posestniku potrebnih vednostih popolnem podkovani ter podučeni in to ne da bi bili kedaj obiskovali kako za to pripravno šolo ali pa uže vsaj brali kake take bukve, kako dobro podučno kmetijsko ali gospodarsko knjigo. Vsa učenost in vednost poslednjih izhaja, tako sami pravijo, od nature in od lastnih skušenj, akoravno so poslednjih še pičlo malo ali pa nič izvršili; orjejo, sejejo, kopljejo itd., kakor so jih predpudniki; lep dokaz poskušanj!

Ako bi se te poslednje vprašalo, jeli bi bile koristne kmetijske šole, ali pa uže vsaj popctni učitelji, ki bi v umnem kmetijstvu, vinstvu, živinoreji in sadjereji podučevali, za-

vpili bi ti gotovo, da ne, ančes: „saj sami dovolj zastopimo, kaj neki bi nas taki podučevali, ki niti posestniki niso; le po šolah so hlače trgali in iz knjig so zajemali učenost, poskusili pa niso čisto nič; Bog je najboljši naš učenik, ako on hoče je dobra letina, če ne pa ne, in magar če se vsi ti gospodski učeni kmetje na glavo postavijo, je vse zamán.“ Tako mišljenje in govorjenje izhaja iz nevednosti, sebičnosti in prazne domišljavosti. Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal, velja tudi tu.

Na Slapu v Vipavi imamo sicer uže jedno „vinstveno in sadjerejsko šolo“, katera je gotovo jako koristna napredkaželjnim vinorejcem, ne toliko pridnim sadjerejcem, kajti tu mi je omeniti, da gotovo bi bilo za deželo bolje, ko bi se drevesca, in to sadna, Kranjcem, ki to šolo vzdrževajo, bolj po nizkej ceni prodajala, kakor pa se zdaj; potem bi veliko več teh v deželi ostalo, katera bi s časoma veliko lepega in dobrega sadu donajala. Res da dohodki te šole bi bili na ta način nekoliko manjši, a to le za malo svoto. No, pa vsaj namen enake šole vendar ne more biti trženje sè sadnimi drevesci, jaz mislim, da nje poklic je. širiti ter pospeševati sadjerejo po deželi in napredek.

A s tem, da imamo deželno vinstveno in sadjerejsko šolo, nij nikakor ustrezno v obče kmetovalcu; kajti poljedeljstvo je treba vendar tudi podpirati s podučevanjem; saj največ donaja v naši deželi dobička ter koristi. Torej silno nam je potrebno na Kranjskem jedne kmetijske šole, v kateri bi se moralo, kar je samo na sebi razumljivo, tudi živinorejo marljivo gojiti.

Iz zgornjega Avstrijskega 3. septembra. [Izv. dop.] (Kako neumno pišejo nemški doktorji o Slovencih.) Ker vem, da pri vas doli v milej mi slovenskej domovini nemate novinarskega organa Linzskih nemških liberalcov, naj vam podam tu nekatero stavko iz feljtona „Linzer Tagespost“, ki pod naslovom: „Wie aus Deutsch-Oesterreich das Deutschthum verschwindet“, preplašenim zgornje-avstrijskim Nemcem pripoveduje, kako vi Slovenci doli Nemce zobljete kakor vrabci prosó. Neki dr. Mupperg je letos potoval črez Gorenjsko v Kočevje, pa popisuje svoje potovanje. Ko pride do Beljaka, zasliši slovenski in se ustraši:

„Bald hört man fremde Sprache. Es ist Slovenisch. „Wie kommen den die da herein?“ — Ei, die nehmen jedes Jahr zu; je weiter Sie hinabkommen werden, desto mehr werden Sie das Ueberwuchern des Slaventhums bemerken.“

Slovenski napisi na štacijah ga grozno bodejo. Pri Loki ga obide furor in javka tako:

„Dort liegt der alte Bajuwarensitz Laak, d'rüben rechter Hand. Jetzt schreibt man ihn Loka! Laak war noch aus der Zeit des bajuwarischen Heerkönigreichs Eigenthum des Bisthums Freising. Anfangs dieses Jahrtausends rief Bischof Emicho in das menschenleere Land Ansiedler seines Stammes. So entstanden die deutschen Dörfer von Daine und Zarz; eingepfarrt wurden sie in das schon vorhandene deutsche Dorf Salzsch. Seit ungefähr 1840 wird diesen Deutschen nur Slovenisch gepredigt, Beichte gehört und Schule gehalten. Wohlverstanden: das slovenische Volk ist ohne Literatur. Ausser ein paar Zeitungen und einigen in den letzten Jahrzehnten aus dem Deutschen übersetzten Schulbüchern haben sie nur die bekannte württembergische Reformations-Bibel.“

Kaj ne, to je nemška „temeljnost“! In take laži o naši literaturi ti „učeni“ Nemci verjamejo! — Ali morda nalašč tako lažejo?

Dalje piše ta „Dr.“:

„Jenseits der acht deutschen Dörfer von Zarz über den Kamm drüben im Westen, schon im Isonzogegebiet, liegen die deutschen Dörfer von Deutschruth. Auch in ihnen rottet man durch slovenische Priester und Lehrer die deutsche Sprache systematisch aus. Ein Dutzend deutscher Priester dahin, und binnen weniger Jahre ist der ganze slavische Firnis abgekratzt und das Deutschthum der zwanzig Dörfer tritt wieder hervor.“

V Ljubljani pa je ta potovalec vendar nekaj resnice ujel, kakor slepa kura včasih tudi zrno ujame, ker tu je slišal ta poduk:

„Laibach wird von den Slovenen schon als slovenisch betrachtet. „Das Volk ist slovenisch, die unabhängigen Gebildeten auch, nur die Kaiserlichen reden Deutsch. Ist einmal die Sprache der Gymnasien und Lyceen und Seminarier und gar die der Regierung slovenisch, so wird der letzte Deutsche Laut da unten bald verklungen sein. Uebrigends ist es merkwürdig, wie leicht wir Slovenen deutsch lernen.“ Leicht erklärlich; der reine Atavismus. Die Sprachwerkzeuge der entgermanisirten Leute sind noch für die Sprache der Väter geeignet.“

Torej mi Slovenci se zaradi tega tako lahko nemščine učimo, ker smo baje nekdar Nemci bili! Hej, nemške učenosti!

Pa čujte kaj laže ta človek o Kočevji, kjer je baje dalje bival. On pravi:

„Ueberall hat man Trümmer an der Peripherie rein slavischen Gerichten zugetheilt; so dringt die Entgermanisation systematisch von aussen auf den Kern ein. Der Klerus ist durchwegs slovenisch. Gibt es einmal einen Gottschewer Jüngling, der sein Deutschthum liebt: in Laibach im Priester-Seminar wird ihm der letzte Hauch deutscher Gesinnung ausgetrieben, als Renegat geht er hinaus und macht mit doppelter Hast seine Gemeinde slovenisch.“

In dalje:

„In allen Aemtern aber, in allen Berufsklassen sitzen die Slaven und halten, trotz kaiserlichem Amts-Deutsch, eisern fest an ihrem nationalen Zukunftsprogramm. Und wie ein Vollgymnasium, so ist auch dem deutschen Land und der deutschen Stadt Gottschee ein echt deutsches Priester-Seminar nöthig. Wie Don Slossar, der deutsche Renegat, die val Arsa in Südtirol in's italienische Heerlager überführt hat in diesem Jahrhundert, so thun die slovenischen und in Laibach slovenisirten deutschen Priester das Nämliche in Gottschee und in ganz Krain. Verzweifelt ringt und kämpft unser deutscher Laut um's Leben.“

Mislim, da so vam ti citati dovolj, da vidite, s kakšnimi perfidnimi pomočki avstrijsko liberalno Nemštvo z larfo učenjaškega preiskavanja ščuje proti nam Slovanom in agitira za nemški „schulverein“. Je li čuda, da nemški filister potlej res misli, da na Kranjskem Nemce uže na meh derete?

Telegram „Slovenskemu Narodu“.

Iz Logatca 7. septembra. Denes zjutraj ob 3/4 7. je k nam prišel g. deželni predsednik Winkler. Bil je slavno-stno sprejet na kolodvoru. Nazdravila sta mu g. okr. glavar in župan v slovenskem jeziku. Gromoviti živio-klici zbranega ljudstva, mej katerim je bila tudi požarna straža, so deželnega predsednika sprejeli. Ubrano petje tukajšnjih pevcev, pok možnarjev, slavolok, kinčan z nebrojnimi narodnimi in cesarskimi zastavami, vse je kazalo narodovo radost, da nas je predsednik obiskal.

Domače stvari.

— („Deutsche Zeitung“) od ponedeljka je vsa v ognju in strasti od nevolje nad našim deželnim predsednikom Winklerjem, da se je udeležil slovenskega političnega shoda pri dr. Poklukarji (katerega shoda, kakor naši

bralci vedó, niti bilo nij). Nemški list vpije: „Dies ist noch nicht dagewesen! Dass ein k. k. Landes-Präsident, dass der Vertreter des Kaisers einer Partei-Versammlung anwohnt, dass er seine Stellung über den Parteien so vollständig vergisst, um an dem Feldzugsplane der Slovenen mitzuberathen, ist sicherlich in der Geschichte der österreichischen Verwaltung noch nicht dagewesen. Angesichts der Meldung hoffen wir doch, dass unsere Parteigenossen im Reichsrathe nach dessen Eröffnung an die k. k. Regierung die Anfrage stellen werden, ob sie der Ansicht sei, dass der Statthalter einer Provinz sich an intimen Conventikeln einer Partei theilnehmen dürfe“. Kako se nemška gospoda neumno navdušujejo in usopihavajo za — nič in zopet nič! Tako se z lažmi mej Nemci dela strast zoper Slovane! Tako si Nemci narejajo in zmišljajo kako strašilo, pa se potlej križajo pred njim in vpijejo, da je joj!

— (Imenovanje.) Deželni predsednik na Kranjskem je imenoval za vladna komisarja Gustava Delcotta in mejnega grofa Ludvika Marencija; za provizorne vladne koncipiste pak: barona Fr. Rechbacha, grofa Jos. Thun-Hohensteina in grofa Margherija.

— (Rimski vodotok) na kateri so zadeli pri kopanju kanala na Emonskeji cesti v Ljubljani, pričeli so zdaj čistiti. Tlak vodotoka je gladko obložen s četirioglato opeko, obokan pa je trikotno, v podobi strehe. Globok je ta rimski vodotok toliko, da lahko odraščeni človek v njem skoro ravno stoji. Tudi širok je toliko, da hodita lahko v njem dva vstric. V ponedeljek ter vtorek, in v ponedeljek po noči, so neprenehoma vodotok trebili, tako da so prišli uže do tal, a čez nekoliko časa nabere se zopet voda in blato.

— (Za Stanko Vrazovo svečanost) so nadalje darovali gg.: Ed. Volčič, stud. jur. v Ložu 1 gld.; Jak. Vilar 1 gld.; Fr. Kovač 50 kr.; neimenovan 20 kr.; dr. Josip Ulaga, dekan v Konjicah 5 gld.; dr. Ferd. Dominkuš, odvetnik v Mariboru 3 gld.; Movič 1 gld.; Berdajs 1 gld.; dr. F. Radaj 1 gld.; Fr. Rapoc 3 gld.; dr. Orosel 1 gld.; dr. Ipavic 1 gld.; Franc Novšek 1 gld. Odbor Stanko Vrazove svečanosti: Anton Jesih, Dr. Ivan Geršak, blagajnik. predsednik.

Razne vesti.

* (Ruska himna ga je rešila.) „Odeskij Vjestnik“ pripoveduje, da je kapelnika L. tožil njegov godec zaradi dolga 130 rubljev. L. imel bi biti rubljen. Ko pa rubežnike opazi, zgrabi gosli in zaigra rusko himno. Uradniki so se odkrili in čakali, da bi carska pesen odigrana bila. Ker pa L. nij nehal igrati, nego je, prišedši do konca, zaigral rusko himno s početka, splazili so se počasi iz sobe, nijso godca zarubili, nego so šli domov.

* (Na smrt obsojen) je bil v Welsu ropar Ortenberg, ki je 10. maja t. l. po noči umoril živinskega prekupca Höllhumerja in ga oropal. Bežal je s svojo ljubico potem v Gradec, kjer sta priropani denar zapravila do zadnjega bôra. Na sv. telesa dan pa je čakal v graškeji okolici na mimogredoče, ter je napal nekega delavca. Trikrat je streljal nanj, a nij ga zadel. Druzega dné so ga bili ujeli ter izročili sodniji.

* (Nesreča na železnici.) Pred železniško postajo Manchester je 2. t. m. skočil parostroj vlaka iz tira, prevrnil se in za soboj potegnil dva prva vagona s potniki. Dvanajst potnikov je nevarno ranjenih.

* (Dvojčka prodana.) V Taborskem okraji na Češkem je porodila nedavno žena nekega kmeta, po imenu Fran Blažek, ob strani zraščena dvojčka. Oče teh dvojčkov ja

je dal zdaj v najem nekemu Italijanu, da ja bode svetu kazal. Zato dobi oče teh dveh dvojčkov v prvih treh mesecih vsak dan 40 gl., v drugih treh mesecih vsak dan 50 gl., potem pa vsak dan 70 gl. Dalje mora najemnik starše in varuhinjo povsod popolnem oskrbeti.

* (Zvit kmet.) V Pešti pride k nekemu advokatu kmet, ter ga prosi, naj pre vzame neko njegovo tožbo, za kar mu obljubi 400 gld. nagrade, katere bode 100 gld. takoj plačal. Advokat je delal ves dan, zvečer pa zahteva novce za koleke. Kmet se izgovarja, da je vse na trgu zakupil, a da je po telegrafu zahteval od svoje žene 100 gld. Druzega dné pride zopet in pove, da denarja še zdaj nij, in da niti domov ne more. Odvetnik mu posodi 8 gld. Črez nekoliko dni pa povpraša pismeno na domu onega kmeta, kaj da je z novci in dobil odgovor, da v dotičnej vasi nij nobenega kmeta z onim imenom. Slepár ga je opeharil.

* (Bismark bojazljiv.) Friedrichs-rube, kjer se bavi zdaj Bismark, varuje 16 žandarmov. Nikdo ne sme priti blizu hiše, sicer ga takoj primejo in denejo „na šub“ v njegovo domovje, kar se zgodi tri do četirikrat vsak teden. Tako pripovedujejo nemške novine iz „rajha“.

* (Pevac v levoveji uječi.) V Bruselju je te dni šel pevec Tainville v Bidelovem zverinjaku v uječo, kjer so bili levi ter zapel domoljubno pesen. Poleg njega je bil tudi Bidel, ki je komaj ukrotil nad pevcem razljutene leve. Prijetno nij gledati tako „zabavo“.

Dunajska borza 7. septembra.

(Iz virno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	72 gld. 85	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	73 „ 85	„
Zlata rente	88 „ 75	„
1860 drž. posojilo	131 „ 75	„
Akcije narodne banke	828 „ —	„
Kreditne akcije	292 „ —	„
London	118 „ —	„
Srebro	— „ —	„
Napol.	9 „ 35	„
C. kr. cekini	5 „ 60	„
Državne marke	57 „ 95	„

Loterijne srečke.
V Trstu 4. septembra: 52. 47. 88. 80. 61.
V Lincu 4. septembra: 18. 43. 42. 15. 7.

Preigran glasovir,

obsezajoč 6 oktavov, na prodaj je jako v ceno. Kje? pove opravništvo, tega lista. (419—3)

Tujci.

6. septembra:

Pri Stonu: Desilla iz Trsta. — Binaghi iz Dunaja. — Vičič iz Grada. — Wintersholfer iz Brna. — Hafeneder iz Dunaja. — Pri Mateti: Zwetich iz Kočevja. — Brumayr iz Dunaja. — Oblak iz Litije. — Vevac iz Gorice. — Itlavacek iz Trsta. — Schreyer, Fonguan, Frisch iz Dunaja.

Zaradi današnjega praznika izide prihodnji list v petek.

Št. 215.

(426—1)

Pričetek šol.

V mestnih ljudskih, šolah v Ljubljani, in sicer:

V I. in II. deškeji mestnej šoli, v mestnej dekliškeji šoli in v nunskeji dekliškeji šoli prične se šolsko leto 1880/81

dné 17. septembra 1880.

Vpisovanje se prične dné 14. in 15. septembra t. l. za I. mestno deško šolo v licealnem poslopji, za II. mestno deško šolo v šolskem poslopji na Cojzovej cesti, za mestno dekliško šolo v redutnem poslopji in za nunsko dekliško šolo v nunskem samostanu.

Mestni šolski svet v Ljubljani,

dné 7. septembra 1880.

Prvosednik: Laschan.

Praktikanta se išče,

ki zna takoj vstopiti pri

G. SCHMIDL in družniku v Celji,
trgovina s suknom, vsakdanjim, rokotvornim in novosegnim blagom, (421—2)
ter zaloga šivalnih strojev.

Umetne zobe in zobovja

(zobovja z zračnim pritiskom)

prireja po najnovejšem umetnem načinu, ne da bi odstranjeval zobne korenine, brez vsake bolečine, votle zobe pa z dobro tvarino trajno plombira. Zobne operacije brez bolečin izvršuje z omotljenjem z gazom za smejanje (410—5)

zobni zdravnik A. PAICHEL

poleg Hradskega mostu, I. nadstropje.
Ordinuje od 9.—12. in od 2.—5. ure.

Ogersko-francosko zavarovalno delniško društvo (Franco-Hongroise)

z delniškim kapitalom

8 milijonov goldinarjev v zlatu,

na katere je 4 milijone gld. v zlatu plačano v gotovini,

zavaruje:

1. zoper škodo po ognji, streli ter eksploziji po sopuhu in plinu.
2. proti chômage, t. j., škodo po odvzetji dela ali izgubitvi dohodkov vsled požara in eksploziranja.
3. če se je zrkalo utrló.
4. zoper škodo pri prevajanji po suhem in po vodi.
5. na valore, to je, pošiljave vrednostnih papirjev vsake vrste, gotovi denar itd. s pošto po suhem in po morji.
6. na človeško življenje, na glavnice se anticipativnim vplačanjem zavarovane svote, ali brez njega, na rente in pokojnino in na balo.

Znatna delniška glavnica družbena daje zavarovancem popolno poroštvó. Škode se bodo točno in koulantno izvrševale in izplačevale, in se onim, ki se hoté zavarovati, dovolijo veliki poboljški. Ponudbe v zavarovanje sprejema in vse po želji razjasnjuje podpisano glavno zastopništvo, glavna zastopništva v provinciji in tudi posebna zastopstva v vseh večjih mestih dežele. (222—5)

Glavno zastopništvo za Kranjsko in Štajersko, Koroško in Kranjsko imata gospoda

Terček & Nekrep,

mestni trg št. 10, v Ljubljani.

Glavno zastopništvo

za Štajersko, Koroško in Kranjsko

v GRADCI, Radetzky-Strasse Nr. 8:

Jakob Syz.